Міжрегіональна Академія управління персоналом
Міжнародна Кадрова Академія
Конфедерація недержавних вищих закладів освіти України
Українсько-Азербайджанський інститут
соціальних наук і самоврядування Г. А. Алієва
Духовно-просвітницький Центр імені Святих Апостолів
ГО “Всеукраїнська асамблея докторів наук з державного управління”

УКРАЇНСЬКА ДЕРЖАВА І ЦЕРКВА: ФІЛОСОФСЬКІ, ТЕОЛОГІЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ СПІВПРАЦІ В ІНТЕРЕСАХ ЛЮДИНИ

Матеріали науково-практичної конференції
м. Київ, МАУП, 19 травня 2016 р.

Київ
ДП “Видавничий дім “Персонал”
2016

Редакційна колегія: *М. Н. Курко* (голова), д-р юрид. наук, проф.
М. Ф. Головатий (заступник голови), д-р політ. наук, проф.
В. М. Воронін (відповідальний редактор), д-р іст. наук
І. П. Бідзюра, д-р політ. наук, проф.
М. Л. Головко, д-р іст. наук, проф.
В. І. Литвиненко, д-р. юрид. наук, доц.
Ю. О. Мєлков, д-р філос. наук
Діонісій Мартишин, прот., д-р богосл. наук
Н. Б. Отрешко, д-р соціол. наук, проф.
Є. О. Романенко, д-р наук з держ. упр., доц.
Ю. П. Сурмін, д-р соціол. наук, проф.

Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом (протокол № 5 від 25.05.16)

Матеріали подано в авторській редакції.
Відповідальність за зміст та орфографію матеріалів несуть автори.

Українська держава і Церква: філософські, теологічні та практичні аспекти співпраці в інтересах людини: Матеріали наук.-практ. конф., м. Київ, МАУП, 19 трав. 2016 р. — К.: ДП "Вид. дім "Персонал", 2016. — 240 с.

У пропонованому збірнику подано статті та тези учасників науково-практичної конференції, що охоплюють широку проблематику ролі Церкви у сучасній Україні та перспективи розвитку державно-церковних відносин.

Для науковців, громадсько-політичних діячів, студентів, а також усіх, хто цікавиться питаннями державно-церковних відносин.

© Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП), 2016
© ДП "Видавничий дім "Персонал", 2016

Бисенбаев Ф. К.
Феномен веры как предмет межрелигиозного диалога 125

Бочков П. В.
Краткий обзор новейших разделений в среде реформаторских неканонических юрисдикций в Украине..... 133

прот. Димитрій Гарчук
Катехізація та просвітництво в думках Блаженнішого Митрополита Володимира як фактор культурного збагачення українського суспільства..... 139

Гордієнко М. Г.
Церква перед викликами політичного екстремізму 145

Дікарєв О. І.
Еліта у лабіринті саду божественних пісень: до 500-річчя Іероніма Босха 153

Ковальчук А. Ю.
Конституційно-правові засади забезпечення духовної безпеки України 158

Костюк Т. О.
Політико-правові аспекти встановлення ефективної взаємодії держави, церкви і громадянського суспільства в Україні 161

Кущ Н. В.
Церква як ціннісний орієнтир людини (на прикладі роману "Собор" Олеся Гончара) 166

Медвідь Ф. М.
"Слово про Закон і Благодать" Митрополита Іларіона як визначна пам'ятка християнської думки 169

Нич Т. В.
Християнство і питання нації у релігійно-філософській концепції прот. С. Булгакова..... 188

Пальм Н. Д.
Религиоведение в системе гуманитарного образования украинского государства: проблемы и решения..... 192

Паращевін М. А.
Взаємодія релігійних організацій та держави: очікування і реальність..... 198

Табаков В. З.
Великоболгарские корни украинской христианской государственности 201

Утвенко В. В.
Роль держави в матеріальному забезпеченні православної церкви в Гетьманщині в другій половині XVII ст. 208

Чиркова О. А.
Боротьба за православну Церкву в Україні на межі XVI–XVII століть..... 211

Якухно І. І.
Науково-методологічні та теологічні аспекти співпраці держави і церкви у сфері освіти..... 218

Кобржицький В. В.
Північноамериканський досвід підготовки менеджерів з туризму з урахуванням релігійного чинника (проекція на українські реалії) 226

Петряєв О. С.
Свобода віросповідання перед лицем загроз та викликів ісламізації Європи..... 232

Кметик С. В.
Інноваційний аспект сучасної освіти як фактор суттєвого вдосконалення духовного розвитку особистості..... 236

С. В. КМЕТИК
докторант, МАУП

ІННОВАЦІЙНИЙ АСПЕКТ СУЧАСНОЇ ОСВІТИ ЯК ФАКТОР СУТТЄВОГО ВДОСКОНАЛЕННЯ ДУХОВНОГО РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ

В тріаді церква – навчальний заклад – держава виділяють як позитиви, пов'язані із загальним процесом формування особистості в першу чергу, її світоглядних орієнтацій, так і проблемні аспекти, оскільки мета церковної освіти і світської суттєвим чином різняться. Це пов'язано також зі зміною в ході історичного розвитку погляду на сутність природи, людини, суспільного буття загалом. Нині, у XXI столітті на оціночні судження в цьому плані суттєво вплинули притаманні розвитку освіти інноваційні процеси. На цьому наголошують зокрема такі українські дослідники як: А. Аверьянов, В, Бабкін, О. Бабкіна, В. Бех, В. Бебик, А. Білоус, М. Головатий, В. Кремень, С. Майборода, М. Михальченко, І. Надольний, Н. Нижник, Ф. Рудич, В. Шаповал та багато інших.

Загалом, під інноваціями в освіті розуміють "процес творення, запровадження та поширення в освітній практиці нових ідей, засобів, педагогічних та управлінських технологій, у результаті яких підвищується показники (рівні) досягнень структурних компонентів освіти, відбувається перехід системи до якісно іншого стану" [5, с. 338]. Основоположниками інноваційних аспектів в освіті вважають таких зарубіжних вчених як А. Біне, О. Декролі, А. Лай, В. Кілпатрік, Е. Мейман, Е. Торндайк, а серед сучасних вчених — в Україні, Російській Федерації, зокрема, — А. Алексюк, М. Вейт, Б. Дехтярьов, В. Барабаш, А. Зільберштейн, Г. Костюк, Н. Никало, В. Сухомлинський, В. Пекельна, І. Соболев, І. Стафеев та багато інших.

Основне джерело інновацій в освіті — цілеспрямований пошук найоптимальніших і дієвих основ підвищення ефективності процесів навчання і виховання у закладах різного рівня і профілю.

Інновації — дуалістичні. Вони є стихійним (природним) компонентом і, водночас, контрольованим, тобто залежним від діяльності людини, управління навчального закладу, багатьох інших аспектів.

Не вдаючись у детальне пояснення феномену "інновації в освіті", вкажемо лише на те, що інновації слід класифікувати за об'єктом впливу на: педагогічні, соціально-психологічні та організаційно-управлінські. За рівнем поширення інновації поділяють на: системно-методологічні, локально-технологічні, а за своїм інноваційним потенціалом на: радикальні, модифікаційні, комбінаторні. Існують і інші класифікації інновацій.

Загалом сучасні (XXI століття) інноваційні процеси в освіті концептуально визначаються наступним чином (Л. Ващенко, О. Савченко, О. Сухомлинські, О. Попова, В. Кремень та ін.):

- традиційна концепція (оволодіння базовими знаннями, уміннями і навичками та вивчення і засвоєння академічних знань);
- реалістична концепція (опора на знання як на упорядковану систему);
- гуманістична концепція (розглядається як основа самовираження особистості, її самоствердження таким чином, що найповніше відповідає сутності людського "Я").

Якщо певним чином узагальнювати сутнісний характер інноваційних підходів в освіті, то пошлемося на доцільну думку відомого українського філософа, педагога В. Г. Кременя, який пише: "Мета — будь-якої освітньої системи полягає у формування такого практичного світогляду людини, який би щонайкраще поєднував її професійну діяльність із загальними цивілізаційними цінностями, закладеними в основу цієї системи" [9].

Одним із найдієвіших і найбільш інноваційних засобів навчання є, зокрема, модульне навчання. Сутність модульного навчання, — пояснює О. М. Міхатуліна, — полягає в тому, що студент більш самостійно або повністю самостійно може працювати із запропонованою йому індивідуальною навчальною програмою, що містить: 1) цільову програму дій; 2) банк інформації; 3) методичне керівництво із досягнення поставлених дидактичних цілей. При цьому педагоги можуть застосовувати різноманітні форми функцій — від інформаційно-контролюючих до консультативно-контролюючих".

Крім інноваційних методів навчання, є ще інноваційні методи викладання. Серед колишніх радянських вчених, одним з перших такі методи запропонував Ю. М. Ємельянов. Він виділив такі основні блоки цих методів:

- дискусійні методи (групова дискусія, аналіз казусів із практики, аналіз ситуацій морального вибору);
- ігрові методи: дидактичні й творчі ігри, в тому числі ділові (управлінські) ігри;
- рольові ігри (поведінкове навчання, ігрова психотерапія, психологічна корекція);
- контргра (транзактний метод усвідомлення комунікативної поведінки);
- сенситивний тренінг (тренування міжособистісної чутливості та сприйняття себе як психофізичної єдності).

Оскільки у даний час розвиток науки, освіти в Україні відбувається як складний процес інтеграції не просто у прогресивну світову, але найперше, європейську систему освіти, підкреслимо, що аналізуючи стан та, головним чином, специфічні особливості розвитку освіти в Європі у XXI столітті, немало фахівців звертають увагу не лише на позитивні, але й проблемні, а то і негативні аспекти у цій справі. Так, український дослідник В. П. Савельєв загалом вважає, що головними причинами і деструктивними факторами ду-

ховного, соціокультурного занепаду Європи є такі: десакралізація світу; витискання духовної культури натуралістичною; стихійний технічно-технологічний і науковий розвиток; перетворення науково-технічного прогресу на своєрідну релігію; створення в соціумі крайнього егалітаризму; поширення в культурі чуттєвого гедонізму та утилітаризму" [2]. Можливо, окремі аспекти (зауваги) процитованого дослідника є і неоднозначними, а то і спірними, однак, вважаємо, можна погодитися з ним у тій частині, що техніко-технологічний розвиток у багатьох європейських країнах нині дійсно суттєво відводить на другий план розвиток духовний, про що зазначають і європейські фахівці — суспільствознавці.

До основних проблем європейської системи освіти сьогодні сповна можна віднести: а) певну дегуманітаризацію освіти на її технізацію; б) віртуалізацію освіти; в)зростання функціональної неосвіченості багатьох громадян; г) помітну вузьку спеціалізацію (вона особливо притаманна постіндустріальним, інформаційним суспільствам); ґ) комерціалізацію освіту (освіта фактично постає як повар, продукт); д) алгоритмізацію освіти (освіта все більш базується на прогресивних освітніх технологіях). Враховуючи висловлене, підтримуємо методологічний підхід, який використав при вивченні освітньої політики у суспільстві, що трансформується, українська дослідниця В. О. Гальпєріна, яка аналізуючи трансформаційні процеси у політики-освітній сфері намагалася "конструктивно поєднувати соціоісторичний та соціокультурний підходи". Сутність такого підходу полягає в органічній єдності особистості, суспільства та культури. Особистість — це суб'єкт взаємодії, суспільство — сукупність взаємодіючих суб'єктів, культура — сукупність значень, цінностей та норм, якими володіють взаємодіючі суб'єкти.

Ведучи мову про розвиток вітчизняної (української систем освіти, її інтеграцію у світову та європейські системи, варто брати до уваги, як пише М. Ф. Головатий, що "першорядне значення мають вітчизняні, національні її особливості, а вже потім необхідна розумна інтеграція у світову, європейську системи освіти. Тобто, йдеться про створення освіти, яка давала б, головним чином, можливість студентам бути максимально мобільними, про взаємо визнання дипломів і вчених звань, а не про радикальний злам прогресивної університетської, філософсько-гуманітарної освіти, покликаної формувати і спеціаліста, і особистість одночасно" [4, с. 33].

Підкреслимо, що саме за умови такої системної організації інноваційної освіти і з'являються можливості для суттєвого її впливу на формування духовних засад особистості. При цьому освіта має бути: а) за формою — групова, колективна; б) за сутністю — максимально індивідуалізована, що враховує специфіку і особливості окремо взятої людини.

Література

1. *Андрущенко В. П.* Освітня політика (огляд порядку денного) / В. П. Андрущенко, В. Л. Савельєв. — К.: МП Леся, 2010. — 368 с.

2. *Вища* освіта: європейський вимір та українські перспективи. — К.: Парлам. вид-во, 2009. — 632 с.
3. *Герасіна Л. М.* Вища школа: реформування в демократичному суспільстві / Л. М. Герасіна, А. Д. Ятченко. — Х.: Акта, 1998. — 272 с.
4. *Головатий М. Ф.* Цивілізація та національні вектори освітнього процесу України у сучасну добу / М. Ф. Головатий // Освіта у XXI столітті: шляхи розвитку. — К.: ДП "Вид. дім "Персонал", 2010. — С. 5–10.
5. *Енциклопедія* освіти / Акад. пед. наук України; гол. ред. В. Г. Кремень. — К.: Юрінком Інтер, 2008. — 1040 с.
6. *Касьянов Г.* Університетська автономія — не "корито" для ректора / Г. Касьянов // Дзеркало тижня. — 25 березня. — 2006. — С. 13.
7. *Корсак К. В.* Вища освіта і Болонський процес: навч. посіб. / К. В. Корсак, І. О. Ластовченко. — К.: МАУП, 2007. — 352 с.
8. *Культурологічний* словник / за ред. В. І. Рожка, О. В. Антонюка. — К.: НМАУ. — 464 с.
9. *Кремень В. Г.* Філософія національної ідеї. Людина. Освіта. Соціум / В. Г. Кремень. — К.: Грамота, 2007. — 567 с.
10. *Курс* лекцій по соціологии образования: учеб. пособие для высш. учеб. заведений / Нар. укр. акад.; под. общ. ред. В. И. Астаховой. — Х.: Изд-во НУА, 2003. — 424 с.